

TOTEM

Tidsskrift ved Religionsvidenskab,
Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet
Nummer 47, forår 2021
© Tidsskriftet og forfatterne, 2021

Originalsprogsopgave: Latin

Paulus, Apollos og fraktionisme i Korinthermenigheden

Af stud. mag.
Mathilde Sofie Laursen

Indhold

1. Oversættelse	1
2. Parafrase.....	1
2.1 Kontekst.....	1
2.2 Vers 6-8: Opblæste Korinthere.....	1
2.3 Vers 9-13: Apostlenes lidelser.....	2
2.4 Vers 14-15: En faders strikse kærlighed.....	2
3. Kommentar	3
3.1 Kontekst.....	3
3.2 Vers 6.....	3
3.3 Vers 7.....	4
3.4 Vers 8.....	4
3.5 Vers 9.....	4
3.6 Vers 10.....	5
3.7 Vers 11-13	5
3.8 Vers 14-15	6
4. Paulus, Apollos og fraktionisme i Korinthermenigheden.....	7
5. Litteraturliste	10

1. Oversættelse

1 Korintherbrev, kapitel 4, vers 6-15

V6 Men disse ting, brødre, har jeg bragt i anvendelse på mig selv og Apollos for Jeres skyld, for at I, ved os, må lære ikke udover, hvad der står skrevet, så at ikke én skal kunne blæse sig op mod en anden overfor en tredje. **V7** For hvem dømmer dig? Men hvad har du, som du ikke har modtaget? Men hvis du har modtaget alle ting, hvorfor roser du sig som om, du ikke har modtaget? **V8** I er allerede mætte. I er allerede gjort rige. Uden os, er I blevet konger og gid, I var blevet konger for, at også vi måtte herske som konger sammen med Jer. **V9** For jeg mener Gud har gjort os til de allernyeste apostle. Vi er blevet som dødsdømte, fordi vi er blevet et skuespil for verden, for både engle og mennesker. **V10** Vi er tåber for Kristus' skyld, men I er vise i Kristus. Vi er svage, men I er stærke. I er ædle, men vi er uædle. **V11** Indtil denne time, da både sulter og tørster vi og vi er nøgne og vi falder for slag og vi står ikke fast **V12** og vi arbejder, idet vi virker med egne hænder, vi forbandes og velsigner, vi lider forfølgelse og vi udholder det, **V13** vi bespottes og vi beder indtrængende, skønt vi er blevet som denne verdens affald, alles affald indtil nu. **V14** Jeg skriver ikke disse ting, for at bringe forvirring over Jer, men jeg formaner, mine allerkæreste sønner, **V15** hvis I havde tusinder drengeførere i Kristus, men ikke mange fædre, for jeg har avlet Jer i Kristus, gennem evangeliet.

2. Parafrase

2.1 Kontekst: Paulus fokuserer på at rette Korinthermenighedens opmærksomhed mod sin rolle som Kristus' apostel og tjener. Både Paulus og Apollos er Kristus' tjenere og Guds forvaltere (v.1), men det er vigtigt at spørge sig selv, hvorvidt disse tjenere/forvaltere er trofaste (v.2). Dog påpeger Paulus, at det ikke er af betydning for ham, om Korintherne dømmer ham (v.3) og han råder dem til, at de fraholder sig fra at dømme, da dette er op til Gud (v.4-5).

2.2 Vers 6-8: Opblæste Korinthere

I vers 6 beskriver Paulus sig selv som en rollemodel for Korintherne. Han vil lære menigheden, at man ikke må blæse sig op og gøre sig selv større overfor andre

mennesker, ved fx at prale. Han forklarer, at han indtil nu, har brugt sig selv og Apollos som eksempel for at gøre dét, der står skrevet i evangeliet, forståeligt for dem. Han pointerer ligeledes, at dette er noget, som han har gjort som en tjeneste for Korintherne. I vers 7 stiller han en række retoriske spørgsmål og han påpeger, at alt, hvad Korintherne ejer, er noget de har modtaget fra Gud, og at det er Gud, der skal dømme dem. Han pointerer igen, at fordi de har fået alle deres ejendele, så må de ikke rose sig selv, da det ikke er deres egen bedrift. Dette ville være at blæse sig selv op, som han netop i vers 6 skrev, at de ikke måtte gøre. I vers 8 er tonen ironisk og Paulus siger, at Korintherne allerede er mætte og rige, og hvad mere er, så er de også blevet konger. Alt dette er dé og alt dette er Paulus og de andre apostle ikke.

2.3 Vers 9-13: Apostlenes lidelser

I vers 9 påbegynder Paulus et peristasekatalog, og han opremser forskellige lidelser, som han, på grund af sin rolle som apostel, lider under. Påstandene i vers 9 står i forlængelse af vers 8 og Paulus viser kontrasten mellem apostlene og menigheden. Gud har gjort dem til apostle for de allernyeste, som skal forstås som de allerringeste, og han har ydermere skæbnebestemt dem til døden. Gud har lavet et skuespil ud af Paulus og de andre apostle og således kan alle se dem som en manifestation og et indeksikalt udtryk for Guds tilstedeværelse. Vers 10 fortsætter kontrasten mellem menigheden og apostlene, hvor menigheden agtes højt og i et positivt lys og apostlene som det modsatte. Paulus' beskrivelse af apostlenes svaghed når nye højder i vers 11 og han beskriver dem som værende hjælpeløse, der både sulter og tørster og er fuldstændig blottede. Vers 12 har en lidt anden tone, da han fortæller, at selvom de arbejder manuelt, forbandes og forfølges, så formår apostlene stadig at beholde noget værdighed. Det præciseres, at de arbejder med *egne* hænder og til trods for omstændighederne, så magter de også at velsigne og overleve på flugt. Der sker et dyk i vers 13, hvor Paulus beskriver, hvorledes de står i modsætning til det hellige og er blevet denne verdens afføring.

2.4 Vers 14-15: En faders strikse kærlighed

I vers 14 gør Paulus det klart, at hans intention med brevet, ikke har været at skabe splittelse i menigheden. Han skriver både i vers 14 og 15, at hans formål er at advare gruppen mod at miste evangeliets mening og han påpeger samtidig, hvilken rolle han, som menighedens grundlægger, har. Som deres grundlægger, er Paulus tilsvarende deres

fader og de, hans dyrebare sønner, som han har skabt i Jesus gennem evangeliet, hvorfor det er hans pligt at opdrage dem og føre dem på rette spor, når de er ved at fare vild.

3. Kommentar

3.1 Kontekst: 1 Korintherbrev skal forstås som et deliberativt brev og en slags homonoia-tale, hvis formål er at rette op på interne splittelser, undgå stasis (oprør, konflikt) og skabe sammenhold og harmoni i menigheden (Martin 1994, 38-39). Paulus tydeliggør, at dette er hans fokus allerede i brevtenses begyndelse i 1:10, bl.a. ved at skrive, at han ikke ønsker, at der skal være 'scismata' blandt dem og at de skal være "perfecti in eodem sensu et in eadem sententia". Menigheden står overfor et kognitivt problem, da de ikke er forenet i tanke og anskuelse, og gennem brevet forsøger Paulus at prime menigheden og hjælpe dem til at få det rette sindelag. Der er opstået en fraktionalisme mellem Paulus og hans tilhængere og Apollos' tilhængere (1:12), hvilket udfordrer Paulus' autoritet, som menighedens grundlægger og apostel. Derfor er det også vigtigt for Paulus, at han får stadfæstet sin autoritet overfor andre apostle, hvilket resulterer i, at han laver en grænsedragning mellem hans ingroup og Apollos' outgroup. Han fremhæver løbende sin særlige status som apostel, da han er kaldet ved Guds vilje (1:1) og ved at tilskynde Korintherne til at efterligne ham, da han, som vi skal se i 4:15, er deres fader (ibid. 58).

3.2 Vers 6: Det første spørgsmål, der rejser sig i vers 6 er, hvad Paulus mon mener med 'haec'. Ifølge Richard B. Hays, så refererer det enten tilbage til dét, Paulus har skrevet fra og med kapitel 1 eller i det mindste fra og med 3:5 (Hays 1997,68). Paulus har skabt et hierarki med Gud øverst, dernæst Paulus og som den sidste i rangordenen, Apollos (3:6). Som noget andet, så påpeger han allerede i 3:21, at menigheden ikke må rose sig selv ved mennesker, kun ved Gud. I vers 6 er hierarki-tanken stadig tilstede, da Paulus pointerer, at Korintherne ikke må blæse sig op, hvilket han beskylder Apollos for at gøre, fx i 3:10, hvor han stadfæster, at det var ham, som den vise 'architectus', der byggede menigheden op og Apollos, der bare byggede ovenpå Paulus' fundament. Når Paulus siger, at han har anvendt (transfiguro) 'haec' på sig selv og Apollos, så mener han, at han har brugt dem som et eksempel på, hvad der foregår i Korinth (ibid.).

Ligesom Apollos, har hans tilhængere i Korinth blæst sig selv og Apollos op overfor Paulus' tilhængere (Fee 1987,169).

3.3 Vers 7: Paulus' argument for, hvorfor man ikke må blæse sig op, kommer her i vers 7. Korintherne er blevet for optaget af status og prestige og i stedet for at være taknemlige for, hvad de får givet, så bliver gaver et statussymbol (ibid. 170). I Paulus' øjne, har de misforstået evangeliets budskab og har ikke indset, at det kun er ved Guds nåde, at de har modtaget deres (nåde)gaver (ibid.171). De må forstå, at de ikke har ret til at dømmе eller rose sig selv (jf. 3:18-21) og dét, som de opfatter som statussymboler er tåbeligheder for Gud (jf. 1:26-31) (Hays 1997, 69). Dette er fordi, Paulus' udsagn (ofte) skal ses i lyset af en værdiomkalfatring, hvor der er en ontologisk differens mellem dét, der er i denne verden og dét, der er i Guds verden. Således bliver fx denne verdens statussymboler (positivt) til tåbeligheder for Gud (negativt) og omvendt (Petersen 2019, 79).

3.4 Vers 8: Dette vers er ekstremt ironisk og skal forstås på baggrund af ovennævnte værdiomkalfatring. Når Paulus siger, at de allerede er mætte og rige, så er det ikke et positivt udsagn, da mæthed og rigdom i denne verden svarer til sult og fattigdom i Guds rige. Han laver en sammenligning mellem sig selv og Apollos' tilhængere via tre antiteser og giver dem en skjult reprimande for at have misforstået evangeliet (Hays 1997, 71). En forklaring på, hvorfor Paulus vælger at tale til dem på denne måde kan måske findes i 3:1-2. Der forklarer han nemlig, at fordi de er kødelige og ikke åndelige, så bliver han nødt til at tale til dem, som til kødelige. De er stadig børn og er ikke i stand til at modtage 'esca' (fast føde), nemlig den rette lære, som er at finde i værdiomkalfatringen. Her ser vi en central pointe ift. Paulus' bevæggrunde for at sende brevet. Han forsøger at skubbe dem fra en kødelig til en åndelig tilstand, fordi han ønsker, at de skal kunne være i stand til at modtage den rette lære. De er mætte og rige som konger nu, i denne verden, men kun fordi, de ikke har forstået evangeliet eller har fået indsigt i Guds visdom.

3.5 Vers 9: Dette vers indleder et såkaldt peristasekatalog, hvor Paulus opremser forskellige lidelser apostlene lider under. Dette bygger på en antik stoisk tradition og ses fx også hos Epiktet og Seneca. Baggrunden er, at de stoiske filosoffer mente, at det var dyder såsom at udholde lidelser, der gjorde en mand til en rigtig mand og på denne måde

kunne man se, hvem der i sandhed var vise og gudfrygtige (Petersen 2005, 57). Paulus forsøger derfor at stadfæste sin egen ethos, når han lister alle disse lidelser op og han viser samtidig sin særlige rolle i forhold til Gud, da sådanne prøvelser fra Gud viser, at man er 'særligt udvalgt' (ibid., 58). Disse lidelser skal fortsat forstås i lyset af værdiomkalfatringen. I den græske udgave af brevet forstås 'novissimos' som de allerringeste, men da det skal forstås med omvendt fortegn, så bliver det noget positivt. Paulus bygger på billedet af de romerske sejrparader, når han vælger at beskrive dem som dødsdømte i et 'spectaculum', da romerne ledte deres fanger gennem gaderne, for alle at se (Hays 1997, 71). Det er dog ikke romerne der fører apostlene i sejrparaden her, men Gud (ibid.72). Det er muligt, at Korintherne var flove over Paulus' tilsyneladende svaghed og dette udnytter han ved at prikke til deres opblæste selvforståelse og stolthed, da han gør det klart, at han ikke kun er til skue for mennesker at se, men også engle, hvilket skaber en kosmisk dimension (Fee 1987, 175).

3.6 Vers 10: På overfladen ligner vers 10 ros, men i virkeligheden er det ris. Mange gloser fra 1:18-31 går igen (stultus, prudens, nobilis, ignobilis) og viser, at Korintherne ikke har forstået budskabet, da de er blindet af denne verdens statussymboler og goder. De bliver nødt til at efterlade deres misforståede *theologica gloriae* (fx den sejrende, opstandne Kristus) og forstå, at på grund af værdiomkalfatringen, så kan man kun få hele korsets og budskabets betydning at vide gennem *theologica crucis* (fx den lidende, korsfæstede Jesus) (ibid.176). Paulus forsøger at vise, at hans eget liv er i overensstemmelse med selve den korsfæstede Kristus, hvorimod Korintherne, som et resultat af deres levemåde, afviser korsets betydning (Hays 1997, 72). Korintherne bilder sig ind, at de er alle disse ting, men de glemmer, at selvom Paulus er tåbelig og svag, så er han det i Kristus og Guds tåbelighed og svaghed er stærkere end menneskene (1:25).

3.7 Vers 11-13: Disse vers bærer hovedvægten af peristasekataloget og Paulus forsøger virkelig at stadfæste sin ethos og position som apostel. Han markerer tydeligt, at han lever under kummerlige vilkår, men vigtigst af alt, så udholder han det, hvilket i hans øjne er bevis for hans autoritet som deres apostel (Hays 1997, 72). Vers 11 tydeliggør også, at der er en stor kontrast imellem de mætte og rige Korinthere fra vers 8 og de sultne og nøgne apostle her og Paulus pointerer, at medens de allerede (*iam*) er blevet mætte/rige, så lider apostlene lige nu og her (*usque in hanc horam*) (Fee 1987, 178). Det er også vigtigt for Paulus at stadfæste, at han arbejder med egne hænder og modtager

altså ikke penge fra andre (vers 12). Dette bliver et centralt problem mellem Paulus og Korintherne senere (fx 2 Kor 12:13-17), men for Paulus er dette med til at markere forskellen imellem ham og andre apostle. Det er en stikpille imod sofisterne og alle dem, der kræver penge for deres ”visdom” (Hays 1997, 72). Han giver selv en forklaring senere for, hvorfor han ikke vil modtage penge, hvilket har rod i det faktum, at han ser sig selv som deres fader og derfor er dén, der skal give underhold til dem og ikke omvendt (2 Kor 12:14). Paulus giver også i vers 12 en indirekte sammenligning mellem sig selv og Jesus og forsøger igen at vise, at han følger Jesus’ eksempel ved at imitere hans levemåde (*imitatio Christi*), da han ligeledes formår at velsigne andre, selvom han forbandes af dem (Fee 1987, 179). Han afslutter peristasekataloget i vers 13 ved at sammenligne sig selv med denne verdens affald (*purgamenta*), der skal forstås bogstaveligt talt som dét, der udstødes, altså afføring (ibid.180).

3.8 Vers 14-15: Tonen ændrer sig nu, fra at have været irettesættende til kærlig. Paulus ved godt, at hans brev kan skabe forvirring eller splittelse blandt Korintherne, hvorfor han bliver nødt til at påpege, at det ikke er hans intention (vers 14). Dog kan man argumentere for, at det faktisk er hans intention, da han ved at skabe en grænse mellem sin egen og Apollos’ gruppe, forsøger at udskille dem, der vanærer menigheden, som jo i og for sig er en manifestation af Guds tempel (3:16). Samtidig er han stadig interesseret i at flytte Apollos’ tilhængere over i sin egen gruppe, hvorfor han prøver at appellere til en enhedstanke, hvor han selv er den eneste (og bedste) apostel. Dette gør han ved at stadfæste sin autoritet som deres eneste grundlægger og fader (vers 15). Når Paulus’ tone måske har været lidt hård, så har det kun været fordi, han har prøvet at hjælpe dem til at se deres fejl og rette op på dem, men han har kun gjort dette af kærlighed mod dem, som deres fader (Hays 1997, 73). Han anerkender, at der nok kan være mange andre, der forsøger at føre dem i Kristus (nemlig de omtalte ’pedagogus’), men de har kun én fader og det er Paulus, ikke Apollos, hvilket er med til at markere forskellen mellem ham og Apollos, samt andre apostle (Fee 1987, 185). Dette trækker linjer tilbage til 3:10, hvor Paulus beskriver sig selv som en ’*sapiens architectus*’, der har lagt fundamentet for menigheden, i kontrast til Apollos, der bare har bygget ovenpå. Alt, hvad Paulus har gjort og sagt, har han gjort for deres skyld, så de kan være i Kristus (ibid.186).

4. Paulus, Apollos og fraktionalisme i Korinthermenigheden

Paulus har ladet sig fortælle, at der er splittelser indenfor menigheden (1:11), som mest sandsynligt er opstået på baggrund af deres "(...) forskellige kulturelle, religiøse og sociale tilhørsforhold" (Petersen 2005, 56) og som har skabt en vis fraktionalisme internt i gruppen. På den ene side står Paulus og hans gruppe, som består af de fattigste og majoriteten i Korinth, og på den anden side, finder vi den mindre gruppe, bestående af Korinths rige (ibid.). Denne fraktionalisme er et problem for Paulus, da den udfordrer hans autoritet, hvorfor han skriver for at skabe enhed i menigheden (1:10) – en enhed, der selvfølgelig skal tage udgangspunkt i Paulus' lære (ibid.). I brevet refererer Paulus til en konkurrerende apostel, Apollos, der bliver et billede på, hvad der er galt i Korinth og på selve årsagen bag fraktionalismen. På det tidspunkt Paulus skriver, så er menigheden relativt ny og derfor meget skrøbelig (Hays 1997,74), hvorfor Paulus ikke kan acceptere denne fraktionalisme, som truer menighedens eksistens.

For at sikre stabilitet, er han nødt til at gøre det meget klart, hvad det vil sige at være medlem og hvad der kræves af én og det er her Paulus' forhold til Apollos kommer i spil. Det er vigtigt, at Paulus' lære giver mening for Korintherne, men for at skabe mening og for at etablere menigheden som en menighed, til forskel fra andre menigheder, kræver det, at man skaber en forskel mellem sig selv og "det andet" (Petersen 2011, 20). Der er altså brug for en anden, så man kan sige, at vi er dette, til forskel fra den anden og det er denne rolle, Apollos udfylder hos Paulus. Han bruger Apollos til at vise, hvorfor det er Paulus, der er deres sande apostel og ham, de skal følge. Det gør han fx ved at pointere, at det er *ham*, der er grundlæggeren af menigheden (3:10) og *ham*, der er kaldet af Gud (1:1). Når Paulus ser sig nødt til at påpege disse forhold, så tyder det på, at Korintherne har glemt det eller ikke anerkender det og derfor sætter hans autoritet i fare. Man kan således sige, at brevet er et udtryk for et 'power play' fra Paulus' side (Petersen 2005, 53), med det mål, at han vil slå sin autoritet fast.

Det er tydeligt, at han bruger meget plads på at fortælle, hvor forskellige ham og Apollos er og på at drage en grænse imellem dem. Det kan virke redundant at bruge så meget tid på at udpensle, at man er helt forskellig fra en anden, det burde jo være tydeligt, så når Paulus gør dette, så er det et udtryk for, at de måske ligner hinanden mere end de ikke gør. Og heri ligger et af de store problemer for Paulus. Hvis Apollos var langt væk geografisk eller havde helt andre holdninger, så ville han ikke udgøre en kæmpestor

trussel, men netop fordi han befinder sig i Korinth og på grund af, at han ligner Paulus, så er han farlig. Det er dette Jonathan Z. Smiths teori om 'den nære anden' går ud på. Jo tættere på den anden er, jo større et problem udgør han (Petersen 2011, 29). Albert Baumgarten taler ligeledes om 'the rule of the Martian', når han beskriver, hvordan konflikter er størst mellem grupper, der ligner hinanden så meget, at en marsmand ikke ville kunne skille dem fra hinanden (ibid.). Hvis ikke, de to fraktioner i Korinth lignede hinanden så meget, så var der ingen grund til at lave en så klar grænsedragning imellem dem (ibid., 26).

Når Paulus beskriver, hvorfor de andre handler forkert, fx når de blæser sig op eller dømmes andre og hinanden (4:6-7), så kan det også være en måde at påpege, at hans egen gruppe er skyldig i at gøre dette, men ikke burde gøre det. Således bliver gruppens egne, interne problemer projiceret over på en anden gruppe for at kunne overkomme disse problemer selv (ibid., 28). Den måde, Paulus beskriver Apollos på og de betegnelser han bruger, virker kun effektivt, hvis det vækker genklang hos Paulus' egen gruppe (ibid., 27). Vi ved ikke, hvorvidt Apollos i virkeligheden opførte sig, som Paulus beskriver det i brevet eller om han selv (og hans gruppe i Korinth) så sig selv, som Paulus' konkurrent. Det vi kan sige er, at Paulus opfatter situationen i Korinth som problematisk og som et udtryk for, at hans magt ikke står ligeså stærk som dengang, da han grundlagde menigheden. Det ville dog være risikabelt, hvis Paulus direkte skældte dem ud, da det kunne skabe en endnu større kognitiv distance imellem dem, hvorfor han skjuler sig bag billedet af Apollos, som én, der ikke handler efter evangeliet og som dén, der skaber splittelser i menigheden.

I begyndelsen af brevet kommunikerer Paulus, som om han taler til hele menigheden, men i 4:18 præciserer han, at det kun er 'quidam' (nogle), der er blevet opblæst, så det er dem, han i virkeligheden taler til. Når Paulus dog vælger, at ikke pege fingre af bestemte Korinthere i store dele af brevet, så er det fordi, han prøver at skabe sammenhold (Martin 1994, 67). Derfor bliver Apollos sydebukken og billedet på de interne problemer i Korinth. Paulus selv, derimod, bliver fremstillet som løsningen og som den, der kan forene menigheden og skabe stabilitet. Joseph Henrich argumenterer for, at "(...) all prosocial institutions age and eventually collapse at the hands of self-interest, unless they are renewed by the dynamics of intergroup competitions" (Henrich 2016, 170). Noget kunne derfor tyde på, at Paulus forsøger at stabilisere menigheden, hvis medlemmer måske er blevet lidt for egoistiske, ved at rekonstruere den gennem en ny dynamik. Selvom Paulus stadig har flertallet af

menigheden på sin side, så er det essentielt, at gruppen, der ikke lever i overensstemmelse med hans lære, ikke bliver større, da vi mennesker har en tendens til at efterligne majoriteten, hvilket Henrich kalder conformist transmission (ibid., 48).

Efterligning er en af de vigtigste metoder vi bruger for at lære og vi har en tendens til at tro mere på, hvad vi lærer af vores samfund end vores egne oplevelser og intuitioner (ibid., 4). Paulus har den ulempe, at han ikke fysisk er til stede i Korinth, hvorfor han bliver nødt til at lede ved eksempel over skrift og han skriver da også direkte, at de skal imitere ham (4:16). Det er dog svært at overbevise andre om, at man er en legitim leder og autoritet, hvis dem, man leder, ikke anerkender, at man er dette og derfor er Paulus afhængig af, at menigheden anerkender hans rolle som deres karismatiske leder (Petersen 2005, 51). Der er derfor ikke plads til, at Apollos eller andre i Korinth underminerer ham, ved ikke at følge hans bestemmelser.

Hvad kan vi så udlede af alt dette? Det ville være rimeligt at konkludere, at Paulus' forhold til Apollos er baggrund for fraktionalismen i Korinthermenigheden. Paulus kæmper for at bevare sin autoritet som menighedens grundlægger og apostel og for at fastholde sammenholdet i byen. Det er muligt, at hans geografiske distance har skabt problemer mellem ham selv og Korintherne, men måske er det også så simpelt, at hans manglende tilstedeværelse har gjort ham mindre betydelig. I et forsøg på at genetablere og forstærke forholdet mellem ham og menigheden, skaber han et billede af sin egen modsætning, som i dette tilfælde er Apollos. Han formaner til enhed og harmoni, men skaber selv en fraktionalisme hos Korintherne for at stadfæste, hvem han er (hvem han *ikke* er), hvem de burde være (hvem de *ikke* burde være) og hvad der i sandhed er sandheden (hvad der i sandhed *ikke* er sandheden). Brevet handler om meningsdannelse og gruppedannelse og kommer til udtryk i teser og antiteser. Paulus forholder sig til Apollos på overfladen, men måske forholder han sig i virkeligheden mere til de 'nogle', der har glemt, hvem Paulus er og til dem, der står i fare for at glemme ham.

5. Litteraturliste

Fee, Gordon

1987 *The First Epistle to the Corinthians*, Wm. B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids

Hays, Richard B.

1997 *First Corinthians – Interpretation, a Bible commentary for teaching and preaching*, John Knox Press, Louisville

Hansen, Mogens Herman

2017 ”Stasis”, <https://denstoredanske.lex.dk/stasis> (set 26/05-2020)

Martin, Dale

1994 *The Corinthian Body*, Yale University Press, New Haven og London, 37-68

Petersen, Anders Klostergaard

2005 ”Paulus – en antikarismatisk karismatiker”, *Fra Buddha til Beckham*, Red. Poul Götke, Jonas Havelund, Kristian Rasmussen, Syddansk Universitetsforlag

Petersen, Anders Klostergaard

2011 ”Othering in Paul: A Case Study of II Corinthians”, *The Faces of the Other*, Red. Maijastina Kahlos, Brepols Publishers n.v., Turnhout (Belgium)

Petersen, Anders Klostergaard

2019 ”Paulus er ikke død – han lugter bare grimt: Den aksiale værdiomkalfattrings betydning for tidlig Kristusreligion”, *Religionsvidenskabelig Tidsskrift* nr. 69, 63-88

Henrich, Joseph

2016 *The Secret of Our Success. How Culture is Driving Human Evolution, Domesticating Our Species, and Making Us Smarter*, Princeton UP, Princeton